

het Volksbelang

Liberaal Vlaams Tijdschrift
www.hetvolksbelang.be

nr 4 - April-Mei 2014
Jaargang 135
maandblad

Campagne achter prikkeldraad?

“De verkiezingscampagne van vandaag stemt mij tot droefheid. Creativiteit is te zoeken met een vergrootglas, de humor is even overvloedig aanwezig als een speld in een hooiberg en de partijslogans – waar ongetwijfeld diepgaand onderzoek is naar verricht – baden in volstrekte nietszeggendheid (...). De zin om te plakken is de meesten vergaan, zodat er voor het eerst in de geschiedenis ook niet meer gaat “overplakt” worden. Alleen in Antwerpen wou men met dat laatste geen risico nemen. Daar wordt prikkeldraad rond de affiches gespannen. Op 25 mei weten de gevangenen naar waar hun herwonnen vrijheid leidt. Winst

of geen winst? Aan de campagne zal het deze keer niet gelegen hebben, want er is geen campagne geweest. Jammer, duizendmaal jammer. “ Dit schrijft campagnemaker Wim Schamp in een persoonlijk essay dat hij voor Volksbelang schreef naar aanleiding van de verkiezingen van 25 mei. Schamp die op dit moment van een slepende ziekte herstelt, zet zich af tegen de opvatting van onder meer prof. emeritus Luc Huyse die zegt dat campagnes niet meer over de inhoud gaan maar de ‘vermarktning van de kiesstrijd’ heeft toegeslagen.

Lees meer blz. 4

Inhoud

VAN DE REDACTIE **Bruggen bouwen / 2** | HONDERD JAAR WO I **In 1914 stierf een senator in de Wetstraat / 3** | LIBERAAL ARCHIEF **Een unieke fotocollectie van journalist Omer Grawet / 9** | BUITENLAND **Hoe Europa de crisis in Oekraïne aanpakte / 10** | OPINIE **Annemie Neyts over de toekomst van Europa / 12** |

Van de redactie
door **Bert Cornelis**

Bruggen bouwen

Een politieke partij in Vlaanderen, waarvan de naam niet mag worden vernoemd, op straffe van een milde bijdrage in het blauwe varkentje van Maggie De Block, huldigt het principe van de tegencultuur. We zijn tegen de Walen die op onze kap leven. We zijn tegen de PS die dit potverteren in Wallonië mogelijk maakt. We zijn tegen België, een land dat op zijn laatste benen loopt, we zijn tegen de Koning, we zijn tegen...

Deze partij heeft gekozen voor de confrontatie, voor de tweestrijd, voor de verdeeldheid, voor de splitsing. Voor de angst.

Of dit een juiste politieke houding is, zullen we na de verkiezingen van 25 mei weten. We zullen dan weten of een groot deel van de Vlamingen voor het

einde van België is, of zij voor een onafhankelijk Vlaanderen zijn, of zij Brussel als meertalige stad willen opgeven, of zij ... Als deze partij na de verkiezingen met zo'n politieke houding aan de onderhandelingstafel zal komen, voorspelt dit niet veel goeds. De bereidheid om compromissen te sluiten, wat noodzakelijk zal zijn, zal ontbreken. De schutskring die de meeste andere partijen nu hebben opgetrokken rond de partij waarvan we de naam niet noemen, zal dan nefast zijn voor de toekomst van het land. Vooral Franstalige partijen hebben nu al zo'n fors 'njet' laten horen, dat een mogelijke samenwerking na de verkiezingen haast uitgesloten is. Wie het bestuur van het land in handen zal nemen, blijft dan ook een groot vraagteken.

Het land is enkel gediend met bruggenbouwers. De tegencultuur biedt geen oplossingen. Twintig jaar geleden overleed Omer Vanaudenhove. Bij jonge liberalen roept die naam misschien niets meer op. Dat is jammer want hij was als partijvoorzitter en als minister begin jaren zestig bij uitstek een 'bruggenbouwer'. In 1996 verscheen van deze liberale staatsman een uitgebreid huldeboek waarin die andere liberale excellentie, Frans Grootjans, een opmerkelijk artikel pleegde waarin hij het volgende over Vanaudenhove schreef: "In even grote mate heeft hij getracht ons volk uit de omknelling van het enge nationalisme te houden. Opnieuw deed hij dat vanuit zijn bezorgdheid voor de toekomst van het land. Hij vrees-

de dat de Vlaams-Waalse spanningen zouden uitlopen op een verbroekeling van de natie die hij, eerst als reserveluitenant, daarna als politiek gevangene, tijdens de oorlogsjaren had gediend."

Het is gemakkelijk om deze staatsmannen vandaag af te schilderen als ouderwetse Belgicisten die niet meer in de realiteit leefden van een land waar de taalgemeenschappen almaar meer invloed kregen. Hun waarschuwingen hadden eerder te maken met hun traumatische oorlogservaringen

als gevolg van nationalistische en extremistische regimes. We willen de partij zonder naam deze erge dingen niet toedichten.

Maar de tegencultuur van

het hedendaags politiek Vlaams nationalisme heeft ontegensprekelijk gelijkenissen met wat Vanaudenhove bedoelde: het opzoeken van de confrontatie, het tegen elkaar opzetten van groepen in de samenleving, het stigmatiseren, het aanwakkeren van angstgevoelens en het onbeschaamd naar de mond praten van de criticasters.

Sinds de laatste verkiezingen, in 2009 en 2010, is er in ons land veel veranderd. We gingen door een institutionele crisis door de aanslepende regeringsvorming, we moesten een financiële crisis verwerken en we konden gelukkig rekenen op verantwoordelijke politici die het economisch herstel een invulling gaven. Zij die aan de kant bleven staan, onder meer de partij zonder naam, hadden ongelijk. Maar het is verre van zeker dat zij die hun handen hebben vuilgemaakt om ons land uit het moeras te halen, ook op 25 mei zullen beloond worden. Politiek is wat dat betreft, een erg ondankbare stiel. Dit mag de partijen die vooruit willen en de tanker die stilaan is gekeerd, op koers te brengen, niet uit het lood slaan. Zij moeten vooruit. Zij moeten verenigen. Zij moeten de bevolking een perspectief geven.

De toekomst is niet aan wie wil verdelen, maar aan de bruggenbouwers.

Geef ons op 25 mei dus maar een bruggenbouwer, zoals Omer Vanaudenhove.

*"Het land is enkel gediend met
bruggenbouwers. De tegencultuur
biedt geen oplossingen"*

SENATOR SAM WIENER STIERF IN DE WETSTRAAT

Op vrijdagavond 10 april 1914 deed zich in de Wetstraat een dodelijk auto-ongeluk voor. Het slachtoffer was de Brusselse liberale senator Sam Wiener, 62 jaar oud. Met hem verdween een opmerkelijk figuur uit de Belgische politiek, een succesvol zakenadvocaat en één van de weinige vertrouwelingen van wijlen koning Leopold II.

Sam Wiener kwam die avond terug van een bezoek aan zijn broer in Watermaal-Bosvoorde. In de Wetstraat moest zijn chauffeur plots remmen voor de onverlichte steekkar van een wasserij. Het voertuig ging aan het slippen en kwam op de tramsporen aan de overzijde tot stilstand. Een tram van lijn 25 kon niet tijdig remmen en kegelde de wagen tegen de huizen. Wiener en zijn chauffeur werden uit de wagen geslingerd. De senator werd bewusteloos naar de woning van een arts in de Wetstraat gedragen. Ook twee bijgeroepen geneesheren slaagden er niet in hem te reanimeren, om kwart voor twaalf gaf het slachtoffer de geest. Nog dezelfde nacht werd het stoffelijk overschot naar zijn woning in de Sterrenkundelaan overgebracht.

Raadsman

Sam(son) Wiener werd op 18 augustus 1851 te Brussel geboren in een Joodse familie die afkomstig was uit Bratislava (toen Oostenrijk-Hongarije). Zijn vader Jacques had zich in 1839 in Brussel gevestigd, was kort erop Belg geworden en maakte naam als ontwerper van medailles en van de eerste Belgische postzegels. Sam studeerde rechten aan de Brusselse universiteit en werd advocaat bij het Hof van Beroep in de hoofdstad. Daar specialiseerde hij zich in betwistingen over handel, nijverheid en financiën. Maar hij interesseerde zich ook voor literatuur en kunst, zodat zijn huis tot de bekendste artistieke "salons" van de Brusselse society behoorde. Zoon van een Engelse moeder en getrouwd met een Engelse vrouw, was hij een van de zeldzame Belgische abonnees van The Times.

Sam Wiener werd de juridische raadsman van het Centraal Israëlitisch Consistorie van België, waarvan zijn vader voorzitter was, en de vaste advocaat van de Civiele Lijst. Zo won hij het vertrouwen van koning Leopold II die zijn hulp inriep voor delicate familiekwetsies en geregeld op hem een beroep deed om als jurist, stroman, diplomaat en geheim onderhandelaar zijn koloniale plannen te helpen realiseren, niet alleen in Afrika maar ook in Azië. Hij mocht raadsheer worden bij de Conseil Supérieur de l'Etat Indépendant du Congo (bedoeld als Hof van Cassatie voor Congo) en commissaris van diverse vennootschappen die in Afrika actief waren. Als advocaat trad hij ook op om de koning tegen

zijn critici te verdedigen. De relatie tussen vorst en raadsman bleef steeds goed. Wiener was een van de laatste bezoekers van de stervende Leopold.

Provincie en senaat

Wiener begon zijn politieke loopbaan in 1884 als lid van de Brabantse provincieraad, waarvan hij vier jaar ondervoorzitter was. In 1900 stapte hij over naar de senaat. Daar kwam hij over diverse onderwerpen tussenbeide maar hij liet zich vooral opmerken door zijn pleidooien voor een sterker leger en zijn kennis van de buitenlandse politiek.

Hij genoot blijkbaar veel aanzien in de liberale partij, want hij werd voorzitter van de Ligue Libérale te Brussel en begin 1913 mocht hij de commissie voorzitten die een nieuwe partijstructuur (met een nationaal bestuur) moest uitwerken. Toen hij overleed, was de senaat net bezig met het debat over de schoolwet. Bij wijze van postume hulde las een collega vanop Wieners zetel de tekst voor van de tussenkomst die hij op papier voorbereid had.

Zijn politieke "basis" was de gemeente Watermaal-Bosvoorde. Zijn oom Leopold was er decennialang burgemeester geweest en zijn zoon Francis werd er gemeenteraadslid. Hijzelf had er een buitenverblijf, was er voorzitter voor het leven van de partijafdeling, erevoorzitter van de Koninklijke Harmonie en de maatschappij Bien faire et laisser dire, erelid en sponsor van diverse verenigingen, en medestichter van allerlei sociale initiatieven, zoals een gemeentelijke crèche. Hij werd op de begraafplaats van Bosvoorde bijgezet.

PLEIDOOI VOOR INCIVIEKE VERKIEZINGSCAMPAGNES

Vervolg van pagina 5

“The Man is the Message”

Die feiten liegen er niet om. De persoonsgebondenheid van verkiezingscampagnes is in het naoorlogse België (en West-Europa) nooit weg geweest. In de jaren 60 waren het de socialisten van de Brusselse PSB, Henri Simonet en Guy Cudell, die vanop 20m2-affiches lieten zien dat, wat ze in Amerika konden, we in België ook konden. Affiches waarop lange teksten en grote boodschappen stonden, kregen geen aandacht. De bedenkers van die affiches kregen ook geen stemmen.

In 1974 – één jaar nadat Luc Huyse en Jean-Luc Dehaene “Machtsgroepen in de samenleving” geschreven hadden – schreef Leo Tindemans reclamegeschiedenis met zijn affiche “Met deze man wordt het anders”. Iedereen sprak erover, ook omdat iedereen vond dat het na de corrupte Leburton effectief anders moest. Maar hoé anders het moest worden, daar had de kiezer geen idee van. Het stond ook niet op de affiche. En wat als het wel op de affiche had gestaan? Dan was het een lelijke affiche geworden, met veel tekst en een Tindemanske niet groter dan Joske Vermeulen. Dan pas was de boodschap de mist ingegaan. Nu was de boodschap de lijsttrekker. “The Man is the Message”. Versta: vertrouw op deze man, hij zal het doen. Tindemans – of beter gezegd, zijn affiche – haalde een nooit gezien aantal voorkeurstemmen en werd als vanzelfsprekend eerste minister.

Na Tindemans kwamen Martens, Van Miert, Verhofstadt, Dehaene, Tobback, Leterme, De Wever. Ze concentreerden de boodschap van hun partij in hun eigen persoon en voegden daar hun karakteriële eigenschappen, de specialiteit van hun huis, aan toe: vastberadenheid, menselijkheid, volharding, werkracht, onverschrokkenheid, bekwaamheid, vernieuwzin. De mix, op voorwaarde dat de passende ingrediënten samengeklutst werden, smaakte altijd.

Tegen beter weten in blijven de die-hards aan de zijlijn lelijke dingen roepen. Inhoud willen ze, geen verpakking. Van boegbeelden en kandidaten moeten ze niet weten, zeker niet wanneer deze in vlees en bloed zitten-

de personen vanop een affiche kiezers gaan verleiden. Neen, de verkiezingscampagnes moeten dringend hun oorspronkelijkheid terugkrijgen, wat heet dat ze zich dienen te beperken tot “onverpakte inhoud die overtuigt”. Misschien moeten de “post-democraten” zelf eens met zo’n campagne naar de kiezer stappen. Dan weten ze tenminste in welke mate hun pseudo-wetenschappelijkheid grond raakt.

De 3 “V’s”: Verpersoonlijking Verleiding Verpakking

Wil een verkiezingscampagne tot een succesvol resultaat leiden, dan moeten 3 “V’s” voluit hun gang kunnen gaan: Verpersoonlijking (V1), Verleiding (V2), Verpakking (V3).

V1-Verpersoonlijking. In een campagne draait alles om de leider en de kandidaten die de partij vooruitschuift om haar programma te realiseren. Wekken deze personen vertrouwen? Geven ze de indruk met jou een praatje te willen slaan? Lijken ze zeker van hun stuk? Zijn ze welkom mochten ze aanbellen? En wat als je dochter een van hen meebrengt naar huis? Allemaal kleine, maar heel menselijke dingen. Het zijn echter deze dingen waarrond het leven draait, en dus ook de politiek. Het zijn de dingen die voor een mens duizend keer belangrijker zijn dan “onverpakte inhoud die overtuigt”.

V2-Verleiding. Wil een kandidaat de kiezer ervan overtuigen dat hij over de hierboven beschreven karaktereigenschappen beschikt, dan moet hij daarvoor de juiste argumenten inzetten. Tot die argumenten behoren niet een bladzijdenlang epistel dat hij in de brievenbus laat ploffen, of een oefening in zelfverheerlijking via facebook. Het belangrijkste overtuigingsmiddel is tevens het meest beproefde en zo oud als de mensheid zelf: de verleiding. Geen verleiding waar het er vingerdik op ligt, maar het voluit laten spelen van wederzijdse menselijke aantrekkingskracht. Veel woorden zijn daarvoor niet nodig, veel emo en empathie des te meer.

V3-Verpakking. Wie in het weekend naar

een feest gaat, kleedt zich anders dan wie op woensdagnamiddag boodschappen gaat doen. Wie eens om de zoveel jaar de kiezer tegemoet treedt, wie dat op een persoonlijke manier wil doen en zich daarbij van zijn meest menselijke kant wil tonen, mag ook over de kwaliteit van zijn plaatjes waken. Als er al eens een goede foto moet genomen worden, dan is het dan. Als er al eens iets uit de nieuwe collectie mag aangetrokken worden, dan is het eveneens dan. De verpakking helpt in zeer belangrijke mate de aandacht te trekken. In verkiezingscampagnes is aandacht trekken primordiaal. De kandidaat moet immers het aandachtsveld delen met honderden andere kandidaten uit dezelfde kiesomschrijving. En allen hengelen ze naar de aandacht van dezelfde kiezer. In volgorde van tactische belangrijkheid gaat de V van Verpakking daarom de twee andere V’s vooraf. Heeft de V3 raak getroffen, dan kunnen de V1 en de V2 in optimale omstandigheden hun vuurkracht tonen.

Campagne achter prikkeldraad

De verkiezingscampagne van vandaag stemt mij tot droefheid. Creativiteit is te zoeken met een vergrootglas, de humor is even overvloedig aanwezig als een speld in een hooiberg en de partijlogos – waar ongetwijfeld diepgaand onderzoek is naar verricht – baden in volstreekte nietszeggenheid (“uw sociale welvaart”) of in hilarische infantiliteit (“Mensen hebben vleugels”).

Het moet zijn dat de partijmilitanten er eveneens zo over denken, want nooit heb ik de gemeentelijke aanplakborden zo leeg geweten als nu. De zin om te plakken is de meesten vergaan, zodat er voor het eerst in de geschiedenis ook niet meer gaat “overplakt” worden. Alleen in Antwerpen wou men met dat laatste geen risico nemen. Daar wordt prikkeldraad rond de affiches gespannen. Op 25 mei weten de gevangenen naar waar hun herwonnen vrijheid leidt. Winst of geen winst? Aan de campagne zal het deze keer niet gelegen hebben, want er is geen campagne geweest. Jammer, duizendmaal jammer. ●

Groote Oorlog

Als u een kandidaat Miss of Mister België bent, bestaat de kans dat de grote hype rond de Groote Oorlog u ontgaan is. In alle andere gevallen kan er niet naast gekeken worden.

Gemeenten vallen over elkaar heen om ‘iets’ te brengen rond 14-18. Er wordt jaloers gedaan over de Westhoek die met alle aandacht gaat lopen. Comités bij de tientallen. Erfgoedexperten moeten met reclamebureaus in zee om toch maar een origineel concept te presenteren. Dit moet toerisme doen boomen, de herca doen draaien, bier doen stromen en chocolade voor het thuisfront (let op de pun!) in de valies doen belanden.

Jonge hoofden

In eigen heem willen we bij jonge mensen enig besef en perspectief aanbrenge. Want blijkt dat WO-I en WO-II door elkaar gesmeten worden. En wat erger is, dat ze een “ver” gevoel oproepen terwijl ze toch in onze eigen achtertuinen en zelfs tuinen uitgevochten werden. Om te vermijden dat ze helemaal op het niveau van de slag van Hastings en de vrouwen van Hendrik VIII terecht komen (nog verder weg!), mogen we best eens nadenken hoe een globaal beeld van de periode te koppelen aan de blijkbaar onvermijdelijke oorlogsmoer. En zonder de helft van de wereld, de vrouwen dus, buiten beeld te laten.

Dagelijks leven

De tentoonstelling in het Brussels Legermuseum richt zich expliciet naar jongeren. Er werd een poging gedaan om collectiestukken af te stoffen en samen met multimedia een totaalbeeld van de periode op te hangen. Een soort ‘ik was 18 in 1914’. En dat is ondanks kunstige ingrepen van een bureau maar zeer gedeeltelijk gelukt. De vrouwelijke ervaring van de periode is quasi afwezig (op de vingers van 1 hand te tellen). Een sterk aspect,

een geacteerd filmpje waar jonge mensen uit 1914 uiteenlopende reacties geven op de oorlogsgroter en de kijkers interactief zich daarmee kunnen identificeren (angst, ach het moet, ’t is voor ’t vaderland, ik vecht voor mijn maten) toont enkel jonge mannen, soldaten. Een meisje van die leeftijd ertussen (een verpleegster, een vredesactiviste) was toch zinvol geweest? Het dagelijks leven ‘kaderen’ in het grote verhaal is ook maar rudimentair gelukt. De fragmenten die een nakend “Vlaamsch ontwaken” aanbrenge zijn nogal douteus en er is proportioneel zeer weinig aandacht voor vredesactivisme uit die periode.

“Wat is dat voor een wereld waarin we oorlogen herdenken en niet, bijvoorbeeld, 100 jaar vredevol bewind? Een wereld waarin de oorlogsherdenkingen op vieringen gaan lijken?”

Nee, dan is de inspanning van Dirk Verhofstadt met zijn boek “1914, het vervloekte jaar” heel andere koek. Zijn kijk op het jaar 14 is inclusiever, met tegelijk fait-divers die de aandacht trekken, maar die nooit losstaan van een totaalbeeld en een analyse. En zoals we van hem mogen verwachten, mét aandacht voor inbreng van vrouwen in de geschiedenis, o.a. de suffragettebeweging. Dus: stuur geen jongeren naar het legermuseum zonder eerst eens over dit boek gepraat te hebben.

Emotie-proef

Ik pleit voor een emotie-proef voor al die honderden projecten, boeken, musicals, tv-series,

Aviva Dierckx,
voorzitter
Liberale Vrouwen

tentoonstellingen, postkaartencollecties, last-post uitstapjes overgoten met West-Vlaams bier, schooluitstappen naar de loopgraven etc. Is het de bedoeling om de mensen met een slecht gevoel naar huis te sturen? Nee. Is het de bedoeling de mensen met een goed gevoel naar huis te sturen? Nee. Wat we zouden kunnen bereiken, als we nadenken wát we presenteren over 14-18, is dat dit de overheersende nasmaak is: “dit nooit meer”. En dan moet er minder anekdotisch en romantisch tewerkgegaan worden. En vooral meer aandacht gaan naar vrede en naar vrouwen. Naar Käthe Kolwitz bijvoorbeeld. Naar de suffragettebeweging die niet toevallig ook het vredesactivisme omarmde.

En de vrouwen dan?

Als kleine ‘oorlogsinspanning’ verzamelen we met de Liberale Vrouwen getuigenissen uit UW familie over het leven van vrouwen in die tijd – de smokkelaarsters, de achtergebleven liefjes, de verpleegsters, de cafédochteren, de soldatenmoeders, de fronthoeren, de vervangingswerkrachten, de suffragettes, de matahari’s ... als u nog verhalen weet van uw moeders, grootmoeder of ruimere omgeving, geef ons een seintje!

Bezoek de blog: bloggen.be/klaprozen en laat een reactie, foto, getuigenis, overgeleverde familiegeschiedenis achter.

(*) Mao zei dat vrouwen de helft van de hemel op hun schouders dragen. De Liberale Vrouwen is het eerder om de wereld te doen: dit is een column van Aviva Dierckx over dié bepaalde kijk op de wereld.

Jonge dwazen en ludieke bejaarden

Wie de komende maanden geen zin heeft om de voetbalexuberantie in Brazilië te volgen en gesatureerd is van Aspe, Brusselmans, Lanoye, Hemmerechts en andere quasi coryfeeën van de Vlaamse letteren raden we enkele recente markante publicaties aan van minder in het oog springende, maar daarom niet minder prijzenswaardige lectuur.

door John Rijpens

Respect voor de leeftijd eerst. Wat doen journalisten, columnisten en in zijn geval theatermakers, nadat zij op pensioen gaan: de zon opzoeken in Spanje, de levensvreugde in het zuiden van Frankrijk, of gewoon uitwijken naar een gezellig dorpje in de Ardennen? Dat deed Bert Verhoye, die dit jaar zeventig wordt en die destijds als jong West-Vlaams broekje op de redactie van de Antwerpse liberale De Nieuwe Gazet belandde. Een anonieme en venerabele figuur is Verhoye nooit geweest. Als malloot vond hij wel vaker de voor hem zo urgente variatie op het wel eens monotone kantoorbestaan. Maar zijn grootste uitlaatklep is steeds de toneel- en cabaretwereld geweest. Als hofleverancier en artistiek directeur van de Zwarte Komedie zorgde hij voor onvergetelijke hoogstandjes. Merkwaaardig genoeg schreef hij slechts een beperkt aantal boeken: 'De vliegende paap' (1985 – over het pausbezoek), 'De Kersentuin' (2002 – een vijftigtal unieke teksten), en het meesterlijke 'Toen God spitte en Allah spon' (2008 – een soort fabel met verzinsels, een moraliserende vertelling waarin geen dieren maar goden als handelende personen optreden en een hoofdpersoon, alter ego van Verhoye, journalist van "een van oorsprong vrijzinnige krant" met een Limburgse hoofdredacteur "die nog trager dacht dan hij sprak").

Vijf jaar in de Ardennen

Verhoye ten voeten uit vinden we na vijf jaar pensioen terug in 'Vijf jaar in

de Ardennen' waarin hij zijn ervaringen als bewoner van het dorpje Bellefontaine in de Naamse Ardennen op zijn bekende, soms zachtaardige, dan weer sarcastische of ridiculiserende manier heeft beschreven. In zijn vaak poëtische reminiscenties krijgt de natuur een voorname plaats, naast de dorpen uit de buurt. Verhoye zou Verhoye niet zijn zonder zijn door hem gefrequenteerde en geliefde kroegen, bevolkt door authentieke, meestal potige Ardennezen. Zijn trouwe hond Boris, die hij destijds zelfs bij de gemeenteraadsverkiezingen van 9 oktober 1994 op de lijst 'Boris, partij van de hond' plaatste (en die 1.152 stemmen haalde!) is nu vervangen door de zwerfhond Tommy.

De menselijke personages, die de aandacht van Verhoye trokken, mogen er ook zijn: een mooie jonge vrouw, een lelijk meisje dat lief is, een oudere dame, een loodgieter die dweept met Grieg, de sterkste man van de regio, de wijzen van het dorp. Naast de honden zijn er nog dieren, als een eenzaam everzwijn of een vogel en zijn koorgezang. Voor al die dingen moet je in de Naamse Ardennen zijn en bij Bert Verhoye, die ondanks zijn nieuwe entourage en zijn vijf jaar pensioens-gerechtigheid, zichzelf is gebleven.

Dieven van vuur

Respect voor de jeugd vervolgens. Even ludiek is Ivo Victoria (°1971), Vlaming en geëmigreerd naar Amsterdam, die men nog bij de jonkies mag rekenen. In 2009 verraste hij als debutant met het originele, gewaagde 'Hoe ik nimmer de Ronde van Frankrijk voor min-twaalfjarigen won (en dat het me spijt)' over zijn

kinderherinneringen in de toen nog landelijke gemeente Edegem, waar de straatjeugd onder elkaar Ronde van Frankrijk-je op hun gammele fietsjes speelde. Het boek werd genomineerd voor de Selexyz Debuutprijs en de Tiplijst van de AKO Literatuurprijs. Ook zijn tweede roman, 'Gelukkig zijn we machteloos' (2011) poeide hoge ogen en stond op de shortlist van de Libris Literatuur Prijs 2020 en de Tiplijst voor de AKO Literatuurprijs 2012: in de loop van een zomer staat het land op stelten omdat jonge meisjes verdwijnen. Tijdens een familiefeestje verdwijnt de geadopteerde tienerdochter van een echtpaar uit hun huis, dat nochtans met bewakingscamera's en alarmbellen is uitgerust. Verdween zij in het gezelschap van één van de gasten, een uitgetreden priester? Ivo Victoria bevestigde hiermee zijn talent met een heel ander genre: magisch-realistische zedenkomedie over paniek en populisme.

Victoria's jongste, 'Dieven van vuur' lijkt wel een soort vervolg op zijn debuutroman, maar hier staan niet langer de kinderen uit zijn kindertijd centraal, maar jonge volwassenen die hun 'jonge jaren' hebben verloren, de vergissingen die hun leven bepaalden en vanzelfsprekend de liefde waarnaar ze verlangden.

Het is een virulent relaas over drie vrienden die hun weg trachten te vinden in het hippe Antwerpen met zijn anarchistische scène en sfeer van de jaren 1990. Zij breken binnen in een leegstaand appartementsgebouw, dat wordt verbouwd tot een hotel. Ze vinden er in een nog volledig gemeubileerde flat een aantal memorabilia die ze als trofeeën mee

naar huis nemen: jazz-elpees, pathetische liefdesbrieven. Twintig jaar later boekt de verteller van dit verhaal een kamer in het inmiddels opgetrokken hotel en onderneemt een poging om het mysterie te ontrafelen en het verleden in zijn glorie te herstellen.

Bij dit alles krijgen de bittere jaren 1980 ook een beurt met veel aandacht voor de opkomst en de ondergang van de door de auteur op de handen gedragen piratenzenders Radio Annick en Radio Antigoon. Heimwee naar die voorbije tijden spat van elke pagina, de muziek van toen, de plaatsen van toen, de mensen en de verhalen van toen. Een 'generatieroman' heeft men 'Dieven van vuur' genoemd, maar voor iedereen, ook voor wie niet tot die generatie behoorde, sterk herkenbaar. Een intelligent opgebouwde roman met een prachtige zinsbouw, soms hartstochtelijk lyrisch, met geestige en onderhoudende dialogen. Een fantasierijk en poëtisch hymne op vervlogen jeugdijaren. Victoria schrijft ook her en der short stories maar na drie romans lijken die zijn natuurlijkst uitdrukkingmiddel. Af en toe steekt hierin zijn raillerende ironie de neus aan het venster. Hoewel Victoria in eerste instantie een toeschouwer lijkt te zijn, is de toon subjectief, maar hij vertelt niet over een positief droombeeld van wat de menselijke samenleving in de jaren 1980-1990 zou moeten zijn, maar over het leven zoals het toen voor hem echt was.

Bert Verhoye, *Vijf jaar in de Ardennen*. Uitg. De Vries-Brouwers 2013; 143 blz.; 15,90 euro.

Ivo Victoria, *Dieven van vuur*. Uitg. De Bezige Bij Antwerpen, 2014; 303 blz.; 19,99 euro.

FOTOCOLLECTIE OMER GRAWET ONTSLOTEN

Naar aanleiding van vijftig jaar migratie zond de VRT in het Journaal een stukje uit een oude reportage over gastarbeiders uit. De reportage en de stem waren van Omer Grawet (1922-2004). Slechts weinigen weten nog hoe populair Omer Grawet is geweest. Het Liberaal Archief ontsloot nu zijn unieke fotocollectie.

Omer Grawet was een BV toen dat woord nog moest worden uitgevonden. Hij begon zijn loopbaan als journalist bij Het Laatste Nieuws en stapte in 1953 over naar het Nationaal Instituut voor de Radio Omroep (NIR). Een jaar later startte het NIR met de eerste televisie-uitzendingen in ons land. Televisiepionier Grawet zou bij het grote publiek vooral bekend worden door zijn buitenlandse reportages. In Belgisch Congo was hij een bevoorrechte getuige van de politieke omwentelingen voor en na de onafhankelijkheid, en in Turkije en Marokko ging hij op zoek naar de "roots" van de eerste generatie gastarbeiders.

Rijke fotocollectie

In 1966 werd Omer Grawet woordvoerder van minister van Nationale Opvoeding Frans Grootjans. Hij keerde nog eventjes terug naar de BRT maar koos uiteindelijk definitief voor de geschreven pers: van 1970 tot aan zijn pensioen in 1987 was hij hoofdredacteur van de regionale redactie van Het Laatste Nieuws. Zijn rijke fotocollectie is ontsloten. Een selectie is te bekijken op de website van het Liberaal Archief.

De collectie omvat 3.061 foto's en een groot aantal negatieven uit zijn privé- en beroepsleven. In een duizendtal foto's uit zijn rijk gevulde carrière kunnen vooral zijn professionele reizen voor de NIR/BRT gevolgd worden, met onder meer de talrijke reportages over Congo en zijn zoektocht naar de herkomst van de Turkse en Marokkaanse gastarbeiders medio de jaren 1960.

Omer Grawet met zijn collega's van Het Laatste Nieuws, Jan Van Hemeledonck en René Adams.

Interview met enkele Congolezen.

Omer Grawet met minister Guy Vanhengel.

Andere blikvangers zijn een reportage op de Azoren in 1959, en zijn allereerste stappen als reisverslaggever in Denemarken in 1947. Daarnaast zien we hem in tal van publieke optredens, debatten en interviews, zowel in zijn periode bij de NIR/BRT, op het kabinet van minister Grootjans als bij Het Laatste Nieuws.

www.liberaalarchief.be

Het Europees Parlement haalde in de laatste zitting van de huidige legislatuur bijzonder scherp uit naar het staatsnationalisme. Afscheidnemend fractieleider van de Groenen, Daniel Cohn-Bendit, maakte brandhout van het euroscepticisme en de weigering van flink wat lidstaten om korzelig eigenbelang te laten voorgaan op Europese integratie.

De nieuwe as van de smaad

door Lukas De Vos

“De staat, het nationalisme, betekent niet alleen oorlog. Dat nationalisme is egoïsme, is hegemonisme. Er is niet één enkele waarheid, er is niet één ideologisch systeem. Niet van uiterst rechts, niet van uiterst links. Als we dat niet beseffen, dan is de opbouw van Europa onmogelijk”. Applaus op alle banken, behalve bij de conservatieven. Europa moet geen angst hebben om op te treden, zei Cohn-Bendit, met het oog op de Oekraïne-crisis. “De toekomst ligt in een federaal Europa, voor ieders welzijn, voor sociale gelijkheid, voor vrede. Ja, ik ben voor de Verenigde Staten van Europa”. Om met brekende stem te besluiten: “Oekraïne vecht voor zijn vrijheid. Daarom moeten wij Oekraïne steunen met alle middelen, behalve militaire. Anders is het hele Europese project zinloos geweest”.

Waarschuwing

Het was een waarschuwing die zowel de andere grootmachten gold als de eigen lidstaten. Want de manier waarop Europa in verdeelde slagorde de crisis in Oekraïne heeft aangepakt, getuigt niet van veel staatsmanschap. En dat heeft te maken met een nieuwe golf van etnisch staatsnationalisme, buiten en in de Europese Unie. Drie voorbeelden liggen voor de hand: Rusland, Turkije, Hongarije. In de drie gevallen streeft de huidige regering naar een herstel van vroegere grootheid. Dat gaat gepaard met dromen van territoriale uitbreiding, met uitzuivering van de bevolking, met autoritaire machtsstructuren. Natuurlijk heeft Moskou alle internationale rechtsregels overtreden. De gekende salami-

taktiek heeft historische wortels, van Sudentenland tot de Krim. Eerst worden minderheden aangepord hun eigenheid te bewaren, hun taal, hun godsdienst, hun tradities, hun band met het veronderstelde moederland. Voor Rusland zijn de voorbeelden legio. In de Baltische staten gingen deportaties van vermeende collaborateurs en “anti-patriottische elementen” in de oorlog hand in hand met gedwongen immigratie. Estland en Letland vooral hadden de naam de meest vrije republieken met iets meer privileges te zijn in de Sovjettijd. Burocratie, legerbases en landbouw trokken flink wat al dan niet gedwongen immigranten uit Rusland aan. Bij de onafhankelijkheid, bij voorbeeld, waren 52% van de inwoners in Riga etnische Russen; in het grensstadje Narva is dat vandaag nog altijd ruim 80 %. Steen des aanstoots vormt vandaag de nationaliteitswetgeving in Letland en Estland. Wie het Ests niet beheerst of het weigert te leren, kan wel stemmen voor de gemeenteraad, maar niet nationaal. Onlogisch is dat niet. Er is ook maar één officiële ambtelijke taal in Frankrijk, Duitsland, Groot-Brittannië, of in de rand rond Brussel. Onderhuids speelt natuurlijk ook mee dat het communisme, later de nieuwe Russisch-orthodoxie, weinig op heeft met het traditionele katholicisme (Litouwen) en lutheranisme van de Balten. Economisch vormen de Baltische staten een NAVO-buifer tussen de exclave Kaliningrad en Rusland. Wat dus vandaag in de Krim gebeurt, is gewoon het doortrekken van een lijn die eerder al gevolgd was in Georgië (Abchazië, Zuid-Ossetië) en Moldavië (Transdnjestrië). Internationale erkenning hoeft niet, de facto machtsuitoefening bestendigt zichzelf. De nieuwe stap kan Nova Rossyia zijn, naar de

Afscheidnemend fractieleider van de Groenen, Daniel Cohn-Bendit.

naam van het vroegere Ottomaanse gebied dat Katarina de Grote veroverde, van Odessa tot Donetsk in Zuid-Oost-Oekraïne.

Genocide?

Het voorwendsel is altijd gelijk: bescherming van de etnische minderheden tegen een buitenlandse vijand, die stevast afgeschilderd wordt als “fascistisch” en “onverdraagzaam”. De Russische televisie draait er zijn hand niet voor om Kiev te beschuldigen van genocide in Oost-Oekraïne. Op wie? Turkije verschilt in weinig van de Russische aanpak. De invasie van Noord-Cyprus in 1974 volstond om de migratie aan te porren. Tienduizenden Anatolische boeren zijn onder al dan niet zachte dwang naar het eiland verhuisd, zo’n 30.000 soldaten zijn er permanent gevestigd, van compensatie voor de 200.000 verdreven Grieken is geen sprake, Cyprus is nog altijd niet door Ankara erkend. De Turkse eerste minister Erdoğan laat geen gelegenheid voorbijgaan om het etnisch centralisme voedsel te geven. De beschuldigingen van corruptie en machtmisbruik verwerpt hij als “aantijgingen van een buitenlands complot”, wat meteen als excuus gold om de sociale media aan banden

te leggen, te verbieden, voor de rechtbank te dagen. De nieuwe sultan droomt van een nieuw Ottomaans Rijk, reden waarom hij de hele migrantengemeenschap oproept de ene Turkse ziel te koesteren. De Koerden waren al langer kop van jut, van Duitsland met zijn grote immigrantengemeenschap eist hij onderwijst in het Turks, in Syrië ziet hij een kans om de Turkssprekenden aan te halen. Hongarije mag dan wel lid van de Unie zijn, de rechtse regering van Viktor Orbán en zijn Fideszpartij beoefent het irredentisme met groot gusto. Aan Europese richtlijnen laat Orbán zich nauwelijks iets gelegen. Soberheidspolitiek wordt omgeturnd tot populistische lastenverlagingen (op water en energie, bij voorbeeld), die betaald worden met hoge taksen op buitenlandse bedrijven en banken. Zijn grote verkiezingsoverwinning heeft Orbán te danken aan drie ingrepen: de hertekening van de kiesdistricten en de omslag naar één enkele stemronde; de uitreiking van paspoorten en de Hongaarse nationaliteit aan alle etnische Hongaren in de diaspora, die meteen ook stemrecht krijgen; en de genadeloze manier waarop pers, justitie, de grondwet, en de toezichtsorganen op maat van Fidesz zijn herschreven. Publiciteit kon de oppositie amper of niet maken op tv en aanplakborden, de Grondwet concentreert meer macht bij de politiek, de Hoge Raad van Justitie is gedegradeerd, de media zijn onverbloemd blootgesteld aan (zelf-)censuur en vervolging. Orbán heeft maar één achterliggende gedachte: het herstel van het machtige Oostenrijks-Hongaarse Rijk. Ze zijn gewaarschuwd in de Vojvodina of in Transsylvanië.

Opjutten

Want de tweede stap is het opjutten van de minderheden. Rusland betaalt zakenlui en politieke partijen om de eigen invloed te vergroten in het Balticum. In Oekraïne at Janoekovitsj uit de hand van Moskou. Turkije steunt allerlei “culturele verenigingen” en moskeeën tot ver buiten zijn grondgebied – de werking van de fascistische Grije Wolven ligt nog vers in het geheugen. Als er voldoende gisting is, wordt een “spontaan”

beroep op het Moederland opgezet, om de discriminatie te verhinderen. Opstootjes, gebouwbezettingen, aanslagen, een prerevolutionair klimaat dat tot burgeroorlog kan leiden dwingen dan de grootmacht om de verdediging op te nemen van de onderdrukten. (Zo is er zelfs een dolgedraaide Waal die om een Franse militaire interventie heeft gevraagd om de Vlaamse tirannie te bestrijden). Gewapende eenheden worden ongestraft versterkt met stoottroepen van de ter hulp geroepen grootmacht, wat Poetin half april ook openlijk heeft erkend. De weg naar een regelrechte interventie ligt dan open. In de Krim was dat nog makkelijker omdat de grotere steden door Russen gesticht werden en de Zwarte Zeevloot in Sebastopol ligt, een afgehuurde haven. Maar het kostte amper twee gezonken afgedankte vrachtschepen om de vloot van Oekraïne zo goed als te immobiliseren. Hele onderdelen van de zee-macht en de grondtroepen liepen meteen ook over naar de Russen.

Dweepziek nationalisme

Het aanvuren van dweepziek nationalisme vergroot Poetins aanzien, want “Novorossyia plays into the notion of a resurgent Russia”, zie Margot Light van de London School of Economics. De buitenlandse vijand verheelt altijd het binnenlands verzet, gewapend (Dagestan, Tsjetsjenië) of politiek – de Russische oppositie blijft mondig genoeg om voorlopig uitzichtloos protest te ventileren (Chodorkovski, Kasparov, Oedaltsov, Lebedev, Navalny, Nemtsov, de nu vermoorde

Politovskaja, Aleksejeva, ...). Maar de greep op de samenleving neemt steeds prangender vormen aan: homo’s worden gesard en vervolgd, mensenrechtenactivisten opgepakt, oppositieleiden tot werkkamp veroordeeld (Pussy Riot), zakenlui uitgerangeerd, gepensioneerd op een karig inkomen gezet.

Rookverbod

Moskou reguleert het internet, tot in de kleinste details worden de beperkingen aangesnoerd: op 25 februari tekende Poetin één van de strengste wetten ooit op het rookverbod, helemaal in de lijn van Hitlers afschuw van roken, dat hij als weerwraak zag op het Arische ras dat de indianen met alcohol had vergiftigd. Ook Hitler trok de taksen op, verbood roken in het openbaar vervoer, stimuleerde onderzoek naar het verband tussen roken en longkanker, rantsoneerde de sigaretten voor de Wehrmacht tot zes per dag, ontzegde jongeren onder de 18 in 1943 alle rechten op een sigaret, speelde met een totaalverbod na de Endsieg. De obsessie met volksgezondheid verhuult amper de totalitaire wortels van opgelegde lichaamscultuur – Orwell voorzag het al in de verplichte turnoefeningen die vanuit het beeldscherm gecontroleerd worden. Lichaamscultuur was voor Hitler een onderdeel van het superieure ras, het ging terug op Fidus rond de vorige eeuwwisseling en de kollektieve gymnastiek van Jahn. Poetin zelf pakt graag uit met stoere poses. De Sovjetparades vertalen zich vandaag nog in de massachoreografieën van Noord-Korea.

Leuven, 29 april 2014. Europadebat in het provinciehuis Vlaams-Brabant, met de lijsttrekkers van Cd&V, Groen, N-VA en Vlaams Belang, en de tweede kandidaten van sp.a en Open Vld. Moderator is Rob Heirbaut van de VRT en inleider is professor Steven Van Hecke. Er is veel volk komen opdagen, heus niet enkel studenten die een goede beurt willen maken bij hun professor.

En niemand sprak over Oekraïne

We zullen debatteren over drie stellingen geplukt uit de stemtest die VRT en KUL samen hebben opgesteld. Stemtests zijn al een tijdje de rage. Hoe gaat dat in zijn werk? Politologen en andere geleerde mensen distilleren een aantal stellingen die volgens hen aansluiten bij de actualiteit en/ of de echte of vermeende core business van de verschillende partijen. Vervolgens worden die voorgesteld aan mandatarissen en kandidaten van de onderscheiden partijen. Op basis van hun antwoorden wordt dan een type-profiel van elke partij opgesteld. De stemtest wordt dan losgelaten op het ruime publiek dat wordt uitgenodigd om nu zelf de testvragen te beantwoorden en dan zijn/ haar profiel te vergelijken met dat van de partijen. Zo kan, aldus de theorie, de kiezer ontdekken welke partij het best bij haar of hem past.

Gekkenwerk

De groep Corelio (Gazet van Antwerpen, Belang van Limburg ...) heeft zo'n test uitgewerkt samen met de de Universiteit Antwerpen, en de VRT dus met de KU Leuven.

Naar verluidt hebben meer dan één miljoen Belgen (in de Franse Gemeenschap is er iets gelijkaardigs aan de gang) meegedaan aan de test(s). Ik hoop dat ze er plezier aan hebben beleefd. Maar ik betwijfel of ze er wijzer van zijn geworden.

Ik heb ook meegedaan aan de eerste fase omdat ik mijn naam liever wel dan niet in het lijstje zag prijken. Noem het gerust een blijk van campagnelafheid, of van lentegekte.

Want het is dus gekkenwerk, zo'n test. Je

Annemie Neyts-Uyttebroeck

krijgt hoofdzakelijk stellingen (nu ja, stellingen) voorgeschoteld waarop je enkel met ja of neen, dan wel met akkoord, niet akkoord, mag antwoorden. Er is dus geen ruimte voor enige nuancering. In een van de tests zat de stelling "leden van de koninklijke familie, behalve de troonopvolger, moeten voor de kost werken".

Ik had daarop NEEN geantwoord omdat ik oordeel dat je dat slechts mag invoeren voor de jonge koninklijke telgen die nog de tijd hebben om zich daarop voor te bereiden. Ik vind het ongehoord dat men zoiets zou invoeren voor koninklijke prinsessen en prinsessen die de vijftig gepasseerd zijn en die dus meer verleden dan toekomst hebben.

Voor die nuancering liet de test echter geen ruimte, vandaar mijn NEEN. Daarop werd ik

gebeld door een journalist die naar de reden van mijn neen vroeg, en die ze ook heeft gekregen. Hij heeft ze netjes weergegeven, wat ik waardeer.

Voortbestaan van de EU

Niet die stelling werd in Leuven aan ons voorgelegd, maar wel één over leefloon, te weten, moet de EU aan alle lidstaten de invoering van een leefloon opleggen; één over Eurobonds, en een vraag naar wat, volgens ons, de inzet van de Europese verkiezingen is.

Ik heb toen domweg de kans gemist om duidelijk te zeggen dat voor mij de echte inzet de plaats van de EU in het wereldgebeuren en op het wereldtoneel is. Ik heb wel aangegeven dat de toekomst zelf van de EU op het spel staat: willen we dat de Unie blijft voortbestaan of zullen we toestaan dat ze uiteenspat? Je moet echt geen doemdenker te zijn om een dergelijk scenario voor mogelijk te houden. De conflicten in Oekraïne en Syrië, de spanningen in Egypte en Turkije zouden ons eraan moeten doen herinneren hoe precair en fragiel onze onmiddellijke nabuurschap is en dus hoe belangrijk het is dat de EU tot duidelijke en stevige gezamenlijke standpunten komt.

Maar daarover is het in Leuven niet gegaan, wel over het al dan niet uitgeven van Europese schuldcertificaten. Niet onbelangrijk, wel integendeel. Maar hoe slim is het over interne geldkwesties te redetwisten wanneer buiten de bermbrand dreigt uit te slaan?